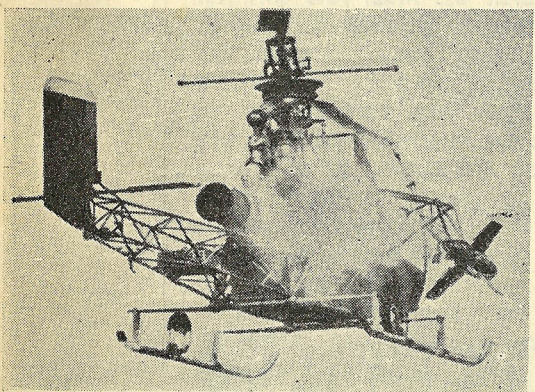
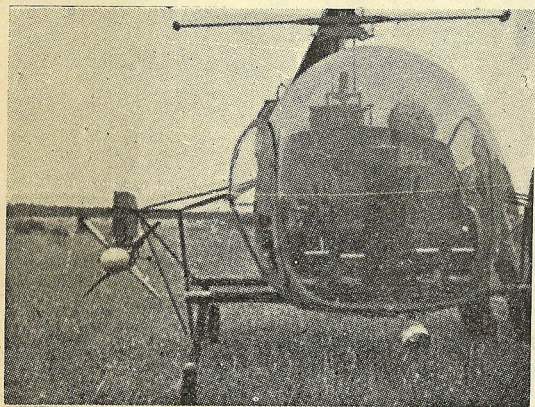

צקלון

צבא הגנה לישראל
הוצאת «מערכות»

צקלון

לקט תרגומים

תוכן הענינים

- אימון לילה לגייסות — כיצד? . . . קול. לויט. ו. ה. סימפסון 3
תכנית-אש חפוזת . . . קפטן פ. ג'. נורטמן 12
צא-נא לשימוט טקטי! . . . רב-סמל פורסט ק. קליימן 18
מסע המלחמה-במדבר סיני . . . לפי "החייל השביצרי" 21

צבא הגנה לישראל
הוצאת "מערכות"

אייר תשי"ז - מאי 1957

מ. 50 (כרך ה')

תמונת השער

בזק-מאור

שנים הם שבצירופם מהוים את כלי-הפגיעה רב-הכוח
החדש נגד שריונים: הקליע-המונחה ("נורד 5200", הוא
S.S. 10 "הצרפתי), זו הרקיטה הנגד-טנקית המונעת בחומר-
הודף-דוחף מוצק ובעלת כנפי הצלב המוטות-קמעה לאחר,
המיצבת עצמה יצוב-סיבובי והמוכונת אל מטרתה ע"י "פקר-
דות" באמצעות שני חוטי טלפון — מפורטות עליה ראה
ב"מערכות" חוב' צ"ו, "קליעים נגד-טנקיים" מונחים-ממרחק;
וכלי הטיס (הליקופטר צרפתי "ג'ין", שמתוצרת מפעלי "אר-
אסט", בעל מוטור סילוני בן 400 כ"ס, טון וחצי משקלו,
90 קמ"ש מהירות המקסימום שלו, כושר משאו 3-4 אנשים —
מצוי כבר ביצור).

האפשרות כי נשק נגד-טנקי אדיר זה, S.S. 10 "יופעל
גם מן האויר — צוינה כבר בסקירה הראשונה שב"מערכות"
לפני שנה וחצי, בחירת ההליקופטר כנושא — באה בשל
איטיותו, וכן גמישותו הטקטית (ניצול הסתר של הורשות ובני-
ינים וכיו"ב). בתצלום שמלמעלה נראה ה"ג'ין" בטרם מתן
היריה; ואילו בזה שמלמטה כשעשן הנפץ כבר אופף אותו,
והקליע (מימינו) נראה מתרחק. יצוין כי כלי-טיס מהיר יותר
היה מסתכן בהתנגשות בקליע עצמו שנורה על ידו!

בית דפוס צבאי 665

מקורות ומחברים (הערות והארות לקורא)

אימון לילה לגייסות — כיצד? קול. לויט. ו. ה. סימפסון.

אימון לילה לגייסות — איננו משאלה חסודה ורצויה. הוא פרי ההכרח בכך כי תהיה לגייסות יכולת ממשית להלחם בלילה — שכן בלעדי כך סיכוייהם להשיג תוצאות נחוצות ועם זאת להשאר בחיים, יקטנו בהרבה. על כן השאלה איננה כיצד "למלא את מספר השעות הנדרש"; כי התנהגות כזו תזכיר, בעצם, אותם אורחים אשר בימי מלחמת-העולם השניה השתדלו לבצע את הוראות האיפול מתוך הראגה בראש ובראשונה לכך שהמטרה לא תראה אורות מבתיים — ואילו לטייסי אויב דאגו פחות... מאמרו של קול. לויט. סימפסון, קצין שנסינו בא לו מזירת-האוקיינוס השקט במלחמת-העולם השניה וגם משירות עם גייסות, בשנים שלאחר מכן, מסמן אפיקים לאימון לילה ממשי אשר לא ישאר על הגייר בלבד. מקורו — ב"ירחון צבא הצי" האמריקאי. ("Marine Corps Gazette")

תכנית-אש חפוז. קפיטן פ. ג'. גורסטן.

אחת מראשונות-תביעותיו של קצין רגלים — או קצין שריון — אל קצין התותחנים היא לא רק "תן אש רבה!", ואף לא "תן אש מדויקת!" בלבד, כי אם גם (ואולי קודם-כל): — "תן אש — מהר!". כי כך הוא הדבר — יוכלו ללמדנו קורותיו של כל צבא למוד-מלחמה. על כן אין תימה שבסדרת המאמרים הראשונים-התמציתיים על נושאים ארטילריים המופיעים בכלי-מבטאו החדשי של צבא אבסטרליה תפס נושא זה של עריכת תכנית מהירה לאש ארטילרית את אחד המקומות הראשונים. לגבי קוראי ה"צלקון" — יכירנה מקומה בחוברת זו, לאחר שב"צלקון" הקודם (מס' 49) כבר ניתן המאמר על תכנית-אש ארטילרית בתור-שכזאת. המאמר נכתב בידי קצין חיל תותחנים — אך ברור כי בראש-וראשונה נועד לקצינים (ובעצם — אף לסמליהם) של החילות הססתיעים (חיל רגלים חיל שריון). יצוין כי בחלקם מגיעים אלינו מאמרי סדרה זו דרך תחנת-הבינים של "ירחון ההגנה האירי". ("Irish Defence Journal")

צאורינא לשימונו מקומי! רב-סמל פורסט ק. קליינמן.

מעטים הם אלה אשר יפקדו בכך כי סרג'נט-מיר (רב-סמל — בלשון צה"ל) מנוסה ונבון יוכל ללמדנו לא מעט באשר להכשרה טקטית ראשונית של מפקדים מתחילים. אולם הרשימה הניתנת כאן הפעם הנה פרי עטו של מחבר שהנו גם סרג'נט וגם מיר — והעיקר שהיותו מיר קדם להיותו סרג'נט! על כל פנים, העובדה שהרב-סמל הנוכחי פורסט ק. קליינמן הספיק בשעתו לשרת גם כמיר בזירת-קוריאה אינה גורעת כלל מהיקף-התנסותו, ממנו נתאפשר-לר-לשאוב את הלקחים, ההצעות והעצות שברשימתו זו: "צאורינא לשיטוט טקטי!". ואם ננסה לתמצת רשימה תמציתית זו, בבחינת כל התורה כולה על רגל-אחת, הרי נאמר: — ראשון מורי הטקטיקה — הוא הקרקע! בלויית עיקר גדול זה — ומצוידים ברגלים לצעד, בעינים לראות ובראש להגות — תוכל כל קבוצה של מפקדים מתחילים (ואף, לא כל כך מתחילים) ללמוד רבות ולהשתלם רבות במהיר השקעת שעות מאמץ אחדות מדי פעם. ומקור תורה זו — מנין? הריהו במדור "גירוד המוחין" (מעין "במת קוראים" למאמרים תכליתיים-קצרים) שב"ארמי", הירחון הצבאי האמריקאי בעל העמדה. ("Army")

המשך בעמ' 17

אימון לילה — לא בלאחר-היר כי אם להשגת יכולת-פעולה מלאה בהשבה

אימון לילה לגייסות — כיצד?

לויט. קול. ו. ה. סימפסון

לחיות לילה ניתנת בנקל לחלוקה לקרבות-הגנה וקרבות-התקפה — כל אחת מצורות אלו — עם תאורה או ללא תאורה. התקפות-לילה שוב אפשר לחלקן להתקפות עם סיוע ולהתקפות "שקטות" בלי סיוע. אך על אף חלוקה זו, הרי כל הדרכת-היסוד לקראת קרב לילה מתרכזת באותם אורחי פעולה, שיאפשרו להתגבר על עצם הקשיים הכרוכים בראות-מוגבלת. אחדים מאורחי-פעולה אלה הם — הפעלת אש כלי-נשק ב"קיום קבועים"; שמירת-הכיוון והולכת גייסות בלילה, פשטות בתכניות הפעולה, סודיות והפתעה; הידיעה לטפל בקשיי ההתארגנות-מחדש בחשיכה; קביעת יעדים מוגבלים; אמצעים להבטחת התיאום; עריכת חזרות; דגש על אימון-לילה; טיפוח צורות התנועה בלילה — ועוד אורחי-מעשה שימושיים העשויים להיות לתועלת. כל אלה הנו בעיות-יסוד אשר הכרח לפתור בכדי שניתן יהיה לבצע בהצלחה את צורותיה השונות של פעולה-טקטית בלילה ובזמנים האחרים בהם הראות מוגבלת.

ספרי-ההדרכה השונים מלמדים אמנם כי חיילים שיוטל עליהם לפעול בלילה חייבים לקבל אימון מיוחד לשם כך. ברם, מחוץ לחזרות המוזכרות בספרים אלה אין הם נותנים למפקד היחידה דברים הרבה שילמדוהו כיצד לתת אימון מיוחד זה. בדרך הטבע נובע מזה ריבוי של פירושים שונים ע"י המפקדים; ומכאן — שוני רב אף בתוצאות. אלא שבעית היסוד האמתית כאן חורגת מתחום של ישום כללים-טקטיים לפעולה בתנאי ראות-מוגבלת; כלולות בבעיה זו גם הפסיכולוגיה, וההתפתחות-הבסיסית של הפרטים, אשר מהם מורכבות היחידות המתאמנות והלוחמות; התפתחות-התבטח כי אמנם יהיו מסוגלים, פיסית ושכלית, להגשים אותם כללים-טקטיים בלילה בתנאי אימונים — ומה גם בתנאי קרב-בפעול.

למשל, לפי נסיונונו אנו בזירת קוריאה, יתכן מאוד שחייל חסון שמשקלו כ-90 ק"ג, הנראה כמבורך בכושר סבלי-התמד רב — ואף חודר רוח נאותה — יתקל בחייל סיני, "אנוס", שישקול רק 50 ק"ג לערך, והנופל מיריבו בהרבה בחינות (ומניעו העיקרי — הפחד מהממונים עליו). והנה יתכן שבתנאי שויון-נשק ביניהם (בין שיהיה זה נשק חם — או אף אבנים מקלות או אגרופים) — יתגלה החייל הראשון כנחות לעומת אותו סיני — באם יתנגשו בלילה. והסיבה לכך? אותו אמריקאי "עיר" הנו כתוצאה מתנאי הסביבה בה גדול; ואילו עיני יריבו חודרות

באפילה, כתוצאה מתנאי הסביבה בה גדל הוא. והרי יש לזכור כי אין לבני גזע או עם מסוים כושר טבעי טוב יותר לראית-לילה מאשר לבני העמים האחרים.

קיימות בנמצא הנחיות ברורות שנועדו למנוע מצבים כזה שתואר כאן. למשל, "חוזר מפקד חיל המרינס" מכיר בחשיבות הבעיה וקובע מפורשות:

"20 לילות בשנה, לכל הפחות, יוקדשו לאימון-לילי, שיכלול לפחות 2 תרגילים שכל אחד מהם ימשך לא-פחות מ-5 לילות בזה אחר זה". והנה, הוראה זו היתה תוצאת שינוי מאוחר-יותר אשר הפחית את משך הזמן המוקצב לאימון לילי. איני יודע מדוע הופחת משך הזמן הנדרש, אך אני חושד מאוד שהשורש הוא באיזה שיקול מנהלתי, לדעתי, שיטת המנהלה שלנו מחזיקה את המפקדים כ-"אסירים" במשרדיהם במשך רוב "שעות העבודה" שלהם, ואילו צרכים אחרים — כגון אימון-לילי והפיקוח עליו — באים כתוספת על שעות אלו, התפוסות ע"י ה"גניירת", בקורות-שגרה, ישיבות וכו'.

סבורני כי מבחינה זו שיטתנו מסכלת את תכליתה-היא, שהרי יחידות הרגלים שלנו נועדו להיות מאומנות לחימה בכל שעות היממה. בדרך הטבע, קל יותר לגלות חולשה מנהלתית מאשר מגרעת באימונים; טעות מנהלתית עשויה להתגלות בחדרי-אוכל, מחסני-אספקה, או על גבי מכתב או טופס — בעוד שטעות באימון אינה ניתנת להבחנה בקלות כזו. אפשר ללמד פקיד לגלות טעויות מנהלתיות, אך בשביל לגלות טעויות באימון יש בדרך כלל צורך במומחים להדרכה. חובה היא לתקן טעויות משתגלגלה; ומכיון שמרבית ה"תגליות" תהיינה מהסוג המנהלתי, הרי שתיקונן מרכז את תשומת-הלב של המפקדים לכיוון זה — הן בדרג שבו בוצעו הטעויות והן במפקדה המגלה. זמן רב יותר ויותר מוקדש על-כן לבקשת שלמות במנהלה — וכתוצאה ישירה מכך, פחות זמן מוקדש לפיקוח על האימונים, שהם המצדיקים את עצם קיומה של יחידה.

נחרוג ממסגרת מאמר זה אם ננסה לפתור בעיה זו; אך נראה הדבר שהשיטה הנהוגה אצלנו אינה מציאותית. חלק ניכר מזמנו של המפקד תפוס מחמת היעדר מספר קטן של מומחים שיעמדו לצדו, בין משום שאינם בנמצא ובין משום שאינם כלולים בלוחות-התקן. דבר זה נכון במיוחד בדרג הגדולה, בו גם מתחיל קיומם של מטות, ובו גם עשוי הפיקוח על אימון הגייסות להיות ממשי ביותר.

באם נשוב עתה לבעיית-היסוד שאנו דנים בה ואל ההכרה שהכירו הדרגים הגבוהים בחשיבותה, הרי גנ. א. א. ונדרגריפט (מפקד חיל ה"מרינס" (דא), העיר ב-1948 את ההערות הבאות: "מבצעי-לילה הנם עוד תחום אחד בטקטיקה ובהלכה-הצבאית אליו חייבים אנו להסב את תשומת לבנו, אם אמנם כונתנו לנתק את האזיקים-המכבידים הקושרים אותנו לאורחי-פעולה ומחשבה שהנם נחלת העבר".

הבה ונפנה את תשומת לבנו לארצות אחרות והשקפותיהן על הבעיה הנדונה. בכתב-העת הגרמני "השבווען הצבאי"*) נכתב לאמור:

"בכדי להביס אויב מסוגו של הרוסי שומה עליך ליהפך לצייד. עליך להיות "בן-בית" ביערות ובביצות. חייב אתה להיות מסוגל למצוא את דרכך בלילה ובערפל באותה קלות כלאור-היום. עליך להיות מוכשר להתקרב בהסתר לאויב ולזחול עדיו כצייד אל צידו. הרוצה לאמן חיילים ללחום באויב שתכונותיו כשל הרוסים — יביאם אל אזור הביצות הקרוב ביותר ושם יאמנם ביום ובלילה, בקיץ ובחורף".

בפקודה שהוצאה ע"י המרשל טימושנקו ב-1941 ונתפסה ע"י הגרמנים בעת התקדמותם לעבר מוסקבה, עודד המרשל הסובאטי את גייסותיו להשתמש יותר בלחימת-לילה, בקרב-מגע ובלחימה ביערות. המרשל טימושנקו ראה בשלוש צורות-לחימה אלה את נקודות-הכוח של הרוסים — ואת נקודות-החולשה של הגרמנים. ששמו יותר מדי את מבטחם במכונותיהם; ובתנאי לילה ויער — קבע טימושנקו — הרי מפסיד הציד המכני מקצת מתכליתיותו, וקרב גוף-אל-גוף — שבו גילו הרוסים יכולת מאז ומעולם — שעתו מגיעה.

אחרי שסקרנו בחטף את מחשבת דרגים-גבוהים בענין קרב-לילה, ההנחיות הקיימות באשר למשך הזמן שיוקצה לאימון ללחימת-לילה ואת ההוראות בנדון המצויות בספרי-השימוש — הרינו מגיעים לבעיה כיצד תוגדל יעילות אימונו הלילי של חיל הרגלים שלנו לקרב. הבדל-היסוד שבין מבצעי היום והלילה הוא בראות. על כן עומדים ספרי-שימוש-השדה, שנאמר בהם:

"כשנערכת התקפת לילה עם תאורה, בתנאי ראות הקרובים לאלה של אור היום, ניתן אזי לבצע פריצה עמוקה יותר לתוך מערך האויב מאשר בהתקפה ללא תאורה. במקרים כאלה יפה תוקפם של כללי המבצעים לאור-היום".

הרי שכושר הראיה — וביתר פירוט כושר הראיה בלילה — מתבלט כאן כמפתח לפתרון הבעיה.

מושכל-ראשון הוא, שעלינו ללמוד לעמוד לפני שנהיה מסוגלים ללכת. חשוב לדעת מהם האמצעים העומדים לרשותנו וכיצד הם פועלים — לפני שננסה להשתמש בהם. הצורך בכושר-ראיה-לילי משתנה, כמובן, בהתאם לדרגת החשיכה השוררת. מבצעים הנערכים בלילות מוארי ירח או כוכבים (במיוחד בשטחים מכוסים שלג), עשויים להיות דומים למדי לאלו שבתנאי אור-יום. ואילו בתנאים של ערפל, גשם או שמים מכוסים-עננים תלותנו בחוש השמיעה גדולה מאשר בחוש הראיה; ומבצעים כאלה מציגים דרישות מחמירות יותר לגבי כוח החיות הגופני של הגייסות ושינוי-משקלם הרוחני.

צורת תגובתם של גייסות למבצעי-לילה אינה אחידה. בדרך כלל, אנשים

שמוצאם מאזורים כפריים מסתגלים בנקל ובמהירות, בעוד שלשוכני-עיר לשעבר דרוש זמן רב — והם נתקלים בקשיים מרובים — בטרם שיתרגלו למיוחד שבתנאי-הלילה. החשיכה פועלת כמעורר חזק לכוח הדמיון, ודבר זה מהווה מעמסה על מערכת העצבים; הרגשת אי-בטחון — העלולה לעתים אף להביא לידי פניקה — עלולה להתהוות כתוצאה מכך. רגישותן של העין והאוזן שונה לגבי היום והלילה: בחשיכה עצמים נראים גדולים יותר, והמרחקים — מוגזמים; ואילו האוזן קולטת קליטה חדה יותר, קולות שביום כמעט ולא ניתן להבחין בהם.

לרוע המזל, כתוצאה ישירה מהשכלולים שאנו נהנים מהם בתאורה, נמצאנו מפגרים ביכולתנו להפעיל את תכונותינו הטבעיות לראית-לילה; כשם שאנו מעדיפים ככל האפשר לנסוע במקום ללכת, משתמשים אנו באור מלאכותי כדי לפצות את עצמנו על סלידתנו מפני החשיכה. לרובו המכריע של דור חיילינו הנוכחי ניתנה בילדותם האפשרות להשתמש באור מלאכותי זמן רב בטרם למדו להתגבר על רגש הפחד הטבעי שלהם מפני החשיכה, וכנראה יהיה זה מצב הענינים הכללי גם להבא. לכן, שומה על מפקדי-יחידות להכיר בעובדה שאנשיהם חוששים מהחושך — והרי קרוב לודאי שאף הם עצמם כך! ודאי אין להתביש בכך, כיון שבדרך כלל דבר זה נובע מהסביבה בה גדלנו, ויתר על כן — הרי זוהי תופעה כה שכיחה שנקל להודות בה. והלא אם גם נתעלם ממנה — לא תעלם מעצמה. יש להרגיל את האנשים לכך שהבעיה קיימת, אף אם יטענו במלוא-הפה כי אין זה כך. זוהי בעיה כללית, כזו היתה תמיד ואף תשאר לתמיד: תגובתו האינסטינקטיבית של האדם היא לחשוש מהבלתי-נודע; והרי אי-היכולת לראות מציגה אותנו בפני „בלתי נודעים“ מרובים.

צעד קדימה לקראת הכרת בעיה זו ניתן לצעוד ע"י שננהג לפי מגמת-היסוד של חוברת-האימון „חוש הראיה בלילה“, אשר הוצאה ע"י אגף האיוריה במפקדת צי ארה"ב, לשימוש הטייסים. החוברת הנה יסודית, רבת-ידיעות, ויש בה גישה ראויה-הומור העשויה לכבוש את תשומת-הלב וההתענינות של רוב חיילינו. שינון חוברת כזו היה מראה לחיילים שאכן מכירים בקיומה של הבעיה, ושהכונה היא לפתרה ע"י אימון הפרט להשתמש בכל ה„מכשירים“ האורגניים של גופו-הוא. הוא היה מלמד שרק ע"י עשייה-והתרגלות, על ידיהם בעצמם, ניתן להם להתגבר על מגבלה זו שבכורשם. אפשר אף להרחיב במקצת ולהסביר לחיילים, שאין כל הבדל אורגני בכושר הראיה בלילה ביניהם לבין בני ים אם גזע אחר כלשהו.

אין כמובן לצפות לכך, שהסברה מעין זו כשלעצמה, תפעל כתרופת-קסמים. אך היא עשויה לשמש אותו גורם-מניע הדרוש בשביל שיוחל באותם האימון וההתנסות שהם תנאי להשגת המטרה — אימון גייסותינו לכך שיוכלו ללחום בהתקפה או בהגנה, בכל תנאי-ראות שהם.

הצעד שלאחר-מכן הוא פיתוחה של תכנית-אימונים מציאותית. כפי שכבר צוין לעיל, יש כר נרחב מדי ל„פרשנות“ בהנחיות ההדרכה הנוכחיות. והרי קיימים

כנמצא עזרי-מבחן שימושיים, כגון אלה שבהם משתמש חיל האויר לארה"ב. אלה הם: „בוחן-איסטמן“ — לראית לילה — של חיל האויר; בוחן ראית-הלילה המטלטל של בית-הספר לרפואה-תעופתית, ובוחן לוח-הרדיוס לראית-לילה. כל אלה נותנים הערכה מדויקת של כושר הראיה בחשיכה. בחנים אלה יכולים לשמש לשם קביעת מידת התכליתיות שהושגה באימון קודם — ולסייע בתכנונו של האימון בעתיד. ודבר החשוב אולי עוד יותר — עשויים הם להקנות לחייל-הפרט בטחון-עצמי; החייל זקוק לכך כדי כשיוכל לסלק את המתיחות-העצבנית הבאה מהרגשת-נחיתות — ושהיא עצמה גורמת, מצדה, להקטנה נוספת בכושר הראיה הממשי בלילה.

ממה נוכל להרכיב תכנית מציאותית לאימון לילי? הבה ונבחנו, ראשית, פתרונות אחדים לדרישות אימון הלילה, שסבורני כי הם פתרונות המקובלים על מפקדים רבים אשר מבחינות אחרות — מפקדים טובים הנם. גדוד אחד בקוריאה, שפלוגותיו נדרשו לבצע אימון לילי הנמשך לפחות שלוש שעות מדי שבוע, התיר בדרך כלל למ"פים לכנס את האנשים ה„מצויים“ אותה שעה ולהצמידם לאורכה של דרך למשל שעה וחצי — ולהחזירם אחר כך באותה דרך. „תרגיל“ זה קיים באזור שבו מוקשים לא היוו בעיה ניכרת. יחידות אחרות, ביפן ובארה"ב, אף הן התירו למ"פים שלהן פתרונות מעין זה, שאין הם אלא כקיום מצוה למראית-עין בלבד. הגייסות היו יוצאים בדרך כלל משטחי החניה או הקסרקטין לפני החשיכה ובהגיעם לשטח האימון היו מכריזים על הפסקה — שאותה ניצל רובם המכריע לשם הדלקת סיגריה — ובכך סגרו את עיניהם בדיוק לפני צאתם ל„תרגיל“ הלילי, כשהם נמצאו תועים-וכושלים בנועם בין עצי היער. ה„תרגיל“ הפך לרוב, למעשה, למאמץ אינדיבידואלי להמנע מניפוש גולגולות אגב התקלות בגזעים וענפים, ומנפילה לתוך ערוצים ולתוך שוחות-נשק ישנות. מעטה היא התועלת שניתן להשיגה מצורה זו של אימון — אם אמנם לזאת יקרא אימון. יתר על כן, כמה מאנשי המפתח שבתרגיל היו מקלים על עצמם את מלאכת הפיקוח בכך שהשתמשו בפנס-חשמל... יש לדאוג לכך כי כל אחד הנוגע לענין ידע שכל שימוש במקור אור-בהיר, או שימוש בטבק ובמשקאות אלכוהוליים בעת תרגיל-לילה, או זמן קצר לפני כן — כל אלה עשויים לגרום מיכולת הראיה בחשיכה. עובדה זו מחייבת פיקוח מתמיד, כיון שאנשים רבים אינם מסוגלים להגמל מהרגליהם אפילו למשך זמן קצר. עישון-בגניבה מתחת לשכמיה תוך כדי שמירה בחזית אינו מעשה נדיר ביותר, ואין הוא נובע מבורות דוקא. הכרחי לאמן את הגייסות בתרגיל-לילה, ולדרוש מהם לבצעם מבלי שיפנקו את עצמם בהתמדה במנהגים כאלה, שאינם אלא מכשילים את התכלית שלשמה הם מתאמנים. בהיותי סגן מפקד גדוד, נוכחתי כי כמעט בלתי אפשרי למנוע שימוש קבל עם באורות וסיגריות בכל רחבי הגדוד בשעות איפול; החיילים הרי יודעים כי החשיכה מעניקה להם מידה מסוימת של „העלמה אישית“, ומנצלים עובדה זו להנאתם. במקרה אחר בתמרונים — ובעת שחלה חובת איפול — מנות

מזון שחוממו בטרם שחר מעל מדורות פתוחות, זמן מועט לפני התקפת „פתע“ — סייעו למוצבת צפית „אויב“ לאכן את כל מערכו של רגימנט בשלמותו. יש הכרח לטפח משמעת עצמית, ולטפל מידית במקרי הפרת הוראות ואף לנקוט באמצעים משמעתיים, אם ברצוננו להצליח בביצוע בחניה שדה שבשלב הראשון של הכשרת גייסות.

בערוב ימיו נשאל הגנ. לי (*) ע"י ידידתו-מעריצתו מהו הלקח החשוב ביותר שעליה לשנן לבנה כדי להכינו לבגרות. הגנ. לי הרהר בדבר והשיב תשובה קצרה אמנם, אך אשר מצתה את נסיון-חייו העשיר באמרו: „למדיהו כיבוש-היצר, גברתי, כיבוש-היצר“. אכן, דרישה זו נשמעת כאכזרית באוזני ההורים הממוצעים בארץ זו בימינו; תכופות הרי מושמעת בינינו ההצהרה ההפוכה: „אדאג לכך שלילדי לא יחסרו לעולם אותם הדברים שחסרו לי בילדותי!“ לרוע המזל, בנו של אדם הנוקט בשיטה כזו מגיע לחייה צבא כשאינו בו כל הבנה לצורך באיזו צורה שהיא של אי-נחיות, והוא ינקוט בתחבולות רבות כדי להתחמק ממנה.

כמה מהתחבולות שנוקטים בהן כדי להמנע מאינוחיות נעשות שלא-ביועץ כלומר — ללא כוונת-זדון. לדוגמה: בעת שמתרגלים גייסות תוך מתן מנות קצוצות, או כשההנחה היא שהחיילים ישתמשו במנות-שדה, הרי אין צורך להפשי הרבה כדי לגלות אצל האנשים תרמילים מלאי ממתקים, פירות משומרים ועוד מיני מטעמים שהם הכינו לעצמם בעוד מועד כדי להמנע מרעב או להנעים לחיכם — ויהיה משך התרגיל קצר ככל שיהיה; האמת היא שככל שיקצר התרגיל, כן יגדל אחוז מפירי ההוראות. מטבע האדם הוא, ויש להביאו מראש בחשבון; ברם, דבר זה עלול לשים לאל את הזמן והמאמץ שהושקעו באימונים. אכן, מכירים בעובדה זו, אמצעי לתקנת הדבר הוצע, למשל, בספר „קצין הכוחות המזוינים“, שהוצא ע"י מיניסטרי-ההגנה:

„אם כי האמריקאים נהנים בסביבה שבה הם חיים מרמת-חיים אשר יש בה יחסית מן השפע ואף מן המותרות — הרי בבוא מלחמה אין צורך לפנקם ולהלעיטם יתר על המידה במנעמים ובנוחיות בשביל שיהיו איתנים-ברוחם ונאמנים. מטבעם הריהם אנשים קשיחים, ובשדה יטיבו להיענות דוקא או כשיקראו לבצע תפקידים קשים. טיפול רכרוכי יחליש את הטובים שבגברים; אך האדם החלש יפתה, לנוכח ההכרח לשאת במאמץ ובמחסור, מרץ ובטחון מחודשים — אם יונע ע"י מנהיגות אשר באומץ-רוחה תתאמץ לפעול את אשר ניתן לפעול אף במצב חמור.“

ולאלה הנוטים להשען יתר על המידה על אותו חלק בציטטה דלעיל האומר: „משתבוא מלחמה“, ראוי להזכיר כי יתכן שלא נהנה בפעם הבאה מהנוחות-היתרה של 6 עד 8 חודשים לאימון-נוסף, כפי שהיו לרשותנו במלחמת-העולם השנייה.

(*) רוברט אדוארד לי, מצביא כוחות הדרום במלחמת האזרחים האמריקאית (1861—1865).

אין כל רצון או כונה לשלול מגייסותינו איזה שהם אמצעים מכניים העשויים להועיל להם במבצעי לילה — נהפוך הוא, יש הכרח לנצל כל יתרון אפשרי. ברם, הרי בראש ובראשונה יש לנצל את אמצעי-היסוד הטבעיים של כל חייל כך שתושג מהם התועלת הרבה ביותר. את האמצעים המכניים יש להעמיד במקומם הנאות — ומקומם האמור אינו זה של אמצעי כלי-כול להגשמת מבצע הלילה בתור שכזה, כי אם של אמצעי המאפשר אך ורק להקטין — או לוסת — את מידת החשיכה הקיימת בעזרת שימוש באור מלאכותי (אור הנראה לעין — או קרני-אור הנראות רק באמצעות ציוד מיוחד).

עובדה ידועה היא כי קיימת בכל יחידה או עוצבה הנטיה להצטיד בכלי-נשק, מכשירים ואביזרים שונים במידה שהללו מופיעים בשימוש צבאי ומוכיחים את תועלתם; אך באותה מידה, ידוע, כי קיים הצורך להפחית מן הכובד-היתיר של יחידותינו הלוחמות וממידת המורכב שבהן. צורך זה, מחמיר עוד יותר בשל ההכרח ביכולת היחידות להתחלק ולפעול-עצמאית ובסיגולן לניידות-מוטסת בתנאי לחמה אטומית. ברור מכאן, שגדוד-רגלים חייב ללמוד „להסתדר“ במקרים רבים גם בלי טנקים נושאי-זרקורים, ובכלל זרקורים, מתקני תאורה-רבתי ואף בלי ציוד מסורבל לתפעול קרנים אינפרה-אדומות. לכן, ברור הצורך בתכנית-יסודית ומדוקדקת לאימון ללחימת לילה, בתנאים בהם תחסר היכולת לשלוט במידת הראות באמצעים המלאכותיים. ומשהוקנה לגייסות הכושר הראשוני לפעולה בלילה ללא אור מלאכותי, הרי האימון בליות אמצעי תאורה יהיה אחרי זה פשוט למדי יחסית.

הבה ונבחון-מחדש את משך הזמן והתנאים הנחוצים לאימון לילה. הם כבר הוזכרו בחלק הראשון של מאמר זה. אלה הם, כמובן, צרכי-המינומם, אך סבורני שכונותיו וצפיותיו של מפקד חילה „מרינס“ שצוטטו לעיל לא תקוימנה ביחידות רבות; ונראה לי שאין שום יחידה אחת בעצמה של גדוד שתבצע את המינימום הדרוש כדי שהיא תוכל ללחום בלילה באויבינו-שבכות. מפקדים גרמניים בעלי נסיון מעשי של שנים רבות מיעצים לבצע בלילה עד 50% מכלל האימונים, החל כבר מהיום הראשון של האימון הבסיסי. לדעתם, אין צורך לפתח תכנית אימונים מיוחדת ללילה; את החשובים שבנושאי האימון אשר בתכנית-האימון השבועית יש לתת בלילה, ואילו על פרקי-האימון — ולקחייהם — שנלמדו ביום יש לחזור ולהקנותם כנכסי צא-כרזל בשעות החשיכה. ע"י העתקת חלק מהתכנית הסדירה למסגרת אימוני-הלילה, ניתן להשיג את המטרה הכפולה: הקנית קשיחות לחייל — והפיכתו ללוחם-לילה. אכן, יהיה זה מעשה פזיז להתעלם מדבריהם או לפקפק בנכונות-עצתם של אלה אשר לחמו זה לא כבר ברוסים. צבא שנוצח — ניתן ללמוד ממנו לעתים את לקחי-המלחמה החשובים ביותר; ודאי שהוא אשר יהיה מסוגל ביותר להעריך נכונה את כשלונות-הוא ואת נקודות-הכוח שבאויביו.

אם נקבל את העצה הנ"ל תראנה תכניות האימון הלילי שלנו כמעט

כמגוחכות. נקודה אחת שאנו מזניחים אותה בתמידות באימון הלילי שלנו אינה קשורה באימון עצמו, אלא בכך מה יש לעשות עם גייסות לאחר שחזרו מאימוני לילה בשדה. קיימת תמיד הבעיה, כיצד להסביר בצורה משכנעת מדוע בקסרקטין מסוים ישנים החיילים בעוד שכל היתר עובדים. במיוחד קשה הבעיה, כשאותם החיילים, שאינם מסוגלים לישון ביום מסתובבים בשטח המחנה, או שורצים ליד הקנטנינה. נוסף לכך שהאנשים משוטטים באפס-מעשה, הרי קצין הרגימנט האחראי למקצות העבודה חש עד מהרה באוירת הבטלנות; והדבר בא על „תיקונו“ — אם כתוצאת לחץ מהמפקדה הממונה ואם בעקבות מציאותו של איזה „בוגד“ בגרוד עצמו. סיבוכים נוספים צומחים מהמצב בחדרי האוכל, ולגבי חבורות העבודה הנדרשות ע"י דרגי פיקוד הגבוהים יותר מהיחידה שבה מדובר. דברים כגון אלה עשויים לחתור תחת תכניות אימון ללילה-שלם.

ישנה אך דרך אחת להתגבר על צרכים מנוגדים כאלה והיא — להפריד ביניהם. דבר זה — קל לאמרו מלבצעו; אך אפשר לתכנן תכנית, אשר תצריך את השארות רובו של הגדוד בשדה לתקופה של 10 ימים בקירוב. כך יופחת הצורך בכוח-אדם למטרות המנהלה ויועמד על מעטים, שאי-אפשר בלעדם, שישארו בבסיס. באורח זה יעלם המחזה (המטריד את אלה שאינם מצויים אצל תכנית-האימונים) של כנופיה עליזה המסתובבת בשטח המחנה. את סדרי האכילה אפשר אזי להתאים לתכניות האימונים, בלי צורך לדאוג למתן הארוחות השגרתיות לעובדים בשעות היום שנותרו בבסיס; הללו יוכלו בודאי, בעזרת סידור מתאים, לקבל את ארוחותיהם בחדר אוכל של יחידה שכנה.

אכן, קשה לאנשים לשנות הרגל-חיים של שינה בלילה; אך מכיון שהעייפות מפחיתה את כושר הראיה בלילה, יש צורך לודא שבשעות שהוקצו למנוחה אמנם ישארו החיילים בבגדי-שינה וישמרו על השקט. ימים ספורים בלבד ידרשו כדי להרגיל את החיילים לישון בזמן שנקבע לכך. מניעת החופש ואפשרויות הבילוי בחוג המשפחה לא יהיו חמורים מדי — לרגל אורכה המועט של תקופת האימון; אך יהיה בכך משום גמול-למאמץ אם תוענק לחיילים חופשת ארבעה ימים עם תום סדרת האימון הלילי. את היום האחרון אפשר לנצל לחזרה למחנה, למסדרי בקורת, ולסידורים מנהלתיים.

אם תחולק תכנית האימון הבסיסי לשלוש תקופות-משנה במקום הארבע הנהוגות כרגיל — כי אז היה מאפשר הדבר לשלוח לשדה מדי 6 שבועות גדוד אחד מתוך כל אחד מהרגימנטים-הרגליים לסדרת אימון לילי בת 10 ימים. בתקופת האימון בת 16 או 17 השבועות, יעבור כל גדוד שתי סדרות כאלו ואילו כל רגימנט בכללותו — סדרה אחת. מועד לדרג הרגימנט, מועט בלבד הוא הערך שניתן להפיק מאימוני לילה, בפרקי זמן ממושכים; בכל אופן, ע"י שיסופחו לרגימנטים וגדודים למשך

הסדרות הליליות של הללו, יוכלו אנשי צבא ופלגות נפרדות, מהיחידות-הדיביוניות ימגודדים נפרדים לקבל אף הם את מכסת האימון הלילי הנדרשת. שומה על כולנו לאמן כיאות את הגייסות ללחום בכל עת אשר בה ידרש הדבר — ובידינו הוא. הצלחתך — ואף חיך — יתכן שיהיו תלויים לחלוטין ביכולתך למלא אחרי אותו חוק-טבע שהוכח מכבר: ראה את אויבך בטרם שיראה הוא אותך!

תכנית־אש ארטילרית חפוז

קפטן פ. ז'. נורטון

תכנית־אש חפוז הנה נושא אשר אנו נוטים להזניחו, ואך לעתים רחוקות מתרגלים אותו בעת האימונים. יתכן שהסיבה לכך הנה, שבעבר חוברות־האימון שלנו רק הזכירו נושא זה — וזאת בקיצור נמרץ. אכן, במידת־מה תוקן הדבר במהדורה החדשה של ספר ההדרכה החדש לאימון הארטילריה.

בינתיים, יש לקוות שרשימה זו תועיל במידת־מה למפקדים בחיל־הרגלים ובשריון בכך שתקנה להם הבנה טובה יותר בתפקיד שמבצעים קציני התותחנים הפועלים בשיתוף אתם, ואולי תסייע להם להגיש את בקשותיהם לסיוע ארטילרי בצורה כזו שתחסוך זמן ותפחית מהתסבוכת האפשרית. כן יתכן שלאותם קציני תותחנים אשר התנסו אך מעט בנושא האמור, תסייע היא לגשת לבעיה בגישה נכונה.

תכנית־האש־החפוז

תכנית־האש־החפוז נערכת כרגיל בדרג החטיבה או למטה מזה. קצין התותחנים (מפקד הסוללה, הגונדה או רגימנט־השדה *) (מעבד את התכנית במישרין ביחד עם מפקד היחידה המסתייע והוא אחראי להעברת הפקודות לפתיחת אש על המטרות ישירות, אל אותם מוצבי־הפיקוד אשר יפקדו על התותחים. יש להבדיל בין תכנית־חפוז כזו לבין תכנית־אש מתוכננת מראש — המעובדת כרגיל בדרג גבוה יותר, ובדרך כלל כרוכה בה הפעלת אש ארטילרית של יותר מאשר רגימנט־שדה אחד. סוג תכנית־האש שאנו מתכוונים לו כאן הוא, למשל, זה המעובד על ידי מג"ד רגלים ומפקד גונדת הסינ־הישיר שלו לשם תמיכה בהתקפתו של גדוד הרגלים העומדת להיערך בעוד כשעה. סיוע־האש העומד לרשותו של המג"ד — אש הגונדה שבסיוע־ישיר (8 כלי־יריה), ויתכן גם אשה של גונדה נוספת. מספר המטרות שיפעלו נגדן, קרוב לודאי שיהיה ארבע או חמש.

הצלחתן של מבצע מעין זה תלויה תכופות, במהירות שבה אפשר לארגנו. לכן — חיוני הדבר שקציני־התותחנים המושיט את הסיוע הארטילרי יעמיד בראש דאגותיו את גורם־הזמן, וישתדל לקצץ את משך הכנותיו למינימום המוחלט.

* רגימנט־שדה — בארגון הארטילרי האבסטרלי והבריטי — יחידה בת 24 כלי־יריה, המתחלקים ל־3 גונדות דו־סוללתיות בנות 8 כלים כל אחת. יזכר, כי השם הנהוג בארגון הבריטי ליחידה בת 8 הכלים הוא „סוללה“ (Battery) ואילו לסוללה בת 4 — „מחלקה“ (Troop).

קנה־המידה היחיד להצלחתה של תכנית־אש הוא:

א. האם היא מבוצעת בזמן.

ב. האם האש מונחת על המקום הנכון.

משני סעיפים אלה, זה העוסק בזמן הוא החשוב ביותר; שהרי תיקוני־אש קלים אפשר לבצע במהירות משהוחל בביצועה של תכנית האש.

תפקידו של קצין־התותחנים

בהכנתה של תכנית־אש־חפוז מוטלים על קצין התותחנים שלושה תפקידים ראשיים:

א. להיות בטוח לחלוטין שהבין מה רוצה מפקד היחידה המסתייעת.

ב. לנקוט באמצעים שיבטיחו כי האש תונחת במקום הדרוש.

ג. להעביר את ההוראות הדרושות לעמדות התותחים.

הבה ונבחון כל אחד משלושה אלה, ונראה מה משמעותם לגבי שני ה„שותפים“.

מה רוצה היחידה המסתייעת

משהודיע קצין התותחנים שיפעיל תכנית־אש מסוימת, הרי דבריו מחייבים אותו באורח אבטומטי; אך לפני שיעשה זאת, עליו להיות בטוח שהתכנית והמטרות ברורות לו היטב, ומסיבה זו יתכן שעל מפקד היחידה המסתייעת יהיה להשיב לו על שאלות רבות.

אכן, יחסך זמן רב אם ימסרו לקצין־התותחנים ציונים ברורים ותמציתיים על המטרות שיש לפעול נגדן.

הידיעות החיוניות לקצין־התותחנים הן בראש ובראשונה המטרות שיש לפעול נגדן — ואם אפשר — אף סדר הזמנים לפיו יש לפתוח באש עליהן. משקיבל ידיעות אלה, הוא יכול להתחיל בסיווח. לאחר מכן יש לקבוע את הפרטים הבאים:

א. עצמת האש, באשר למספר תותחים וקצבי אש.

ב. סוגי הפגזים הדרושים לגבי כל אחת מהמטרות.

ג. קביעת לוח־הזמנים — אלא אם כן תכנית האש הנה „97 קריאה“.

ד. למי ישנה הסמכות לשנות את תכנית־האש לאחר שהוחל בביצועה, ומה האמצעים שבהם יעשה זאת.

ה. האותות־המוסכמים הדרושים כדי לציין את סופו של כל שלב משלבי התכנית.

ו. אופן הקישור וענין קציני־התצפית־הקדמיים.

לתכנית־אש פשוטה סיכויי־הצלחה טובים משל זו המורכבת יותר. אם ימנע מפקד היחידה המסתייעת מלבקש פעולה־באש נגד „מטרות קויות“ או קצבי־אש משתנים על אותה מטרה עצמה — יחסך זמן יקר. לגבי מטרות רבות שביקשו כלפיהן הפעלת אש „קוית“ ניתן להשיג את אותן התוצאות ע"י ריכוז־אש פשוט. על קצין־תותחנים להיות מוכן ליעץ בענין זה למפקד המבקש את הסיוע; ואילו על זה

האחרון להכיר בכך שיעוץ כזה — תכליתו להחיש את ההכנות הדרושות ולא דוקא להתחמק מקצת עבודה נוספת.

הפגיעה במטרה

בכדי להשיג פגיעות במטרה מסוימת, על קצין-התותחנים לדעת את הדברים הבאים:

- א. נקודות-ציון מדויקות — של המטרה ושל עמדות התותחנים שלו.
- ב. אסימט מדיק מתותחיו אל המטרה.
- ג. ידיעות מדויקות על תנאי מזג-האוויר בכדי שיוכל לחשב את התיקונים הדרושים בשל תנאים בלתי רגילים.

לפי אופי המסיבות בהם נדרשת כרגיל תכנית-אש חפוזה, הידיעות לא תהיינה אולי מדויקות במידה שתאפשר לפגוע במטרה בלי טיווח מוקדם. למשל, בהתקדמות מהירה, משנתקלת היחידה המסתייעת לפתע בהתנגדות, יתכן מאוד שהתותחנים נכנסו לקרב רק לפני זמן קצר מאוד, וטרם הספיקו להשלים את המדידות המדויקות באזור הצבת התותחנים. יתכן אפילו שאחדים מהתותחנים הדרושים לפי תכנית-האש טרם נתפרשו.

טיב וסוג המפות שבשימוש אף הוא קובע בנדון זה: אם מצויות מפות טובות בקנה-מידה של 1:25,000, אפשר להשיג פגיעות יעילות במטרות ללא טיווח או אחרי טיווח קצר. כנגד זה, עם מפות בקנה-מידה של 1:50,000 או 1:63,360 — יש הכרח בטיווח בכדי להבטיח פגיעות יעילות.

ע"י הטיווח או ה"רישום" מבטלים את השפעתם של טעויות אלו. ובאם תכנית-האש נורית תוך שעתים מאו הרישום, אותם התיקונים עקב נתונים אטמוספריים, שנקבעו תוך טיווח — כוחם יפה עדיין.

ניתן לאמר אם-כן שברוב תכניות אש חפוזות יהיה צורך ב"רישום" כלשהו; והזמן הדרוש לביצוע רישום זה — הוא הקובע את המועד בו יהיו התותחנים מוכנים לפעולה.

בכדי לחסוך בזמן בביצוע הרישום, יכול קצין התותחנים האחראי לעיבוד תכנית-האש להביא עמו קצין או קצינים מיחידתו, שיהיו נוכחים בעת שמפקד היחידה המסתייעת מציין את המטרות. זה חוסך זמן, כי כך לא יהיה צורך להראות מחדש את המטרות לקצין או לקצינים אשר יבצעו את הרישום. אם סדר הפעולה נגד המטרות כבר ידוע בשלב זה — כי אז את המטרה העתידה להיות מופגזת לראשונה — אפשר "לרשום" לאחרונה. באורח זה ימצאו התותחנים מכוונים ממילא להתחלת ביצוע תכנית האש — ושוב יש בזה משום חסכון בזמן.

יש הכרח להתחיל ב"רישום" המטרות בהקדם האפשרי. אם המפקד המבקש את הסיוע מבין זאת, ואם הוא מוכן לציין את מטרותיו ולהניח אחר כך לקצין

התותחנים להוציא את הפקודות להתחלת "רישום" — הרי יסייע בכך לקצר בהרבה את הזמן הנדרש להכנת תכנית-האש.

הרצוי ביותר מבחינתו של קצין התותחנים הוא, שיותן לו לצפות בפגיעה של פגז אחד מכל תותח המיועד לפעולה נגד מטרה מסוימת, ולבצע לפי זה את תיקוני-האש הדרושים. אך נוהל זה הוא ממושך, ואך נדירות ניתן לבצעו. כנגד זה תתכן אפשרות קיצונית בצד שכנגד: יתכן ולא יהיה לו זמן אלא בכדי לצפות בפגז-טיווח אחד או שנים לגבי כל מטרה, ויהיה עליו להורות לתותחניו, "לרשום" את המטרה תוך תיקון לפי הפרשה-עמדה המדויקת שבינם לבין התותח שהספיק לירות יריות-טיווח — מבלי שצפה בפגיעות ממשיות במטרה עצמה. במציאות, הרישום-באש נעשה כרגיל בתנאים שהם ממוצעים בין שתי האפשרויות הקיצוניות האלו.

על קצין-התותחנים להתחשב במשך הזמן הניתן לו לביצוע הרישום, ומשהחלה מלאכת הרישום יש לעקוב אחר התקדמותה — ואם יהיה הכרח בכך, אף לשנות את תכנית-הרישום, בכדי לא לחרוג מתחומי הזמן שהוקצה. באם ינכח קצין התותחנים שהרישום לא יוכל להיות כה שלם כפי שהיה רוצה — עליו להזהיר בעוד מועד את מפקד היחידה המסתייעת, שיתכן כי ידרשו תיקוני-אש קלים לגבי מטרות ידועות לאחר שיוחל בביצוע תכנית-האש. בהתאם לסדר-עדיפויות שיקבע ע"י המפקד הנתמך, יש להקצות למטרות החשובות-יותר — זמן רב יותר לביצועו של הרישום-באש.

העברת פקודות לתותחנים

בתכנית-אש חפוזה, הפקודות לפעולה נגד המטרות מועברות כרגיל לעמדות התותחנים באלחוט. קצין-התותחנים זקוק לשתי רשתות לפחות; רשת רגימנט-השדה והרשת הגונדתית שלו. באם מפעילים יותר מאשר גונדה אחת, תעמודנה לרשותו רשתות הקשר של הגונדות הנוספות. בעת הכנת הפקודות, מלאכת הרישום של המטרות חייבת להיות כבר בעיצומה, ועל קצין התותחנים האחראי לתכנית-האש למצוא הזדמנות להעביר את פרטי התכנית באלחוט דרך רשת שהנה עמוסה בלאו הכי. אכן, יש רגימנטים שבהם אין מרשים להשתמש ברשת הגדודית לצרכי רישום-המטרות — ובאורח זה נשארת הרשת הגדודית פנויה להעברת פרטי תכנית האש.

אם תכנית האש הנה פשוטה, ואינה כוללת קצבי אש משתנים ואף לא יותר מאשר ארבע או חמש מטרות — יתכן להעביר את הפקודות בצורת שיחה בין מפקד יחידת התותחנים והקצין הנוגע בדבר; ברם, אם התכנית הנה מורכבת יש להעבירה על גבי טופס של טבלת משימות-אש ולמסרה סעיפים-סעיפים. זהו תהליך מיגע, אך הוא הכרחי בשביל להבטיח שהתותחנים אמנם יבצעו את תכנית-האש כפי שהתכוון המתכנן. אם סידורי הקשר לקויים, ומשתמשים בתחנות-ביניים, הרי העברת טבלת-משימות-אש עלולה לארוך זמן רב. העתק של טבלת-משימות זו ניתן תמיד ליחידה המסתייעת.

מפקד היחידה המסתייעת יבקש מקצין התותחנים מועד, שבו יהיו התותחנים מוכנים לפתוח באש. משניתן מועד זה, מתחייב בכך קצין התותחנים שהאש שהוזמנה — אמנם תונחת על המטרה הנכונה ובזמנים הנכונים. ערכה של התחייבות זו יתכן שיהיה מוגבל בגלל סיבות שכבר הוזכרו כאן; דהיינו הצורך בתיקונים וזעירים בעת ביצוע תכנית-האש. דבר זה — אפשר לקבלו, בתנאי שמפקד היחידה המסתייעת קיבל הסבר על המגבלות שבביצוע התכנית והביע את הסכמתו לכך.

מאידך-גיסא, על קצין-התותחנים לזכור שהיחידה המסתייעת עלולה להמצא כבר בפעולה זמן ניכר לפני שעת ה"ש" של הארטילריה, ושלפיכך לא יתכן להכניס דחיות ושינויים ברגע-האחרון. רק במבצעים וזעירים מאוד אפשר לבצע שינויים מאוחרים כאלה.

אל-לו למפקד היחידה המסתייעת להיות מודאג, אם מיד עם ההחלטה על התכנית, לא יוכל עדיין קצין התותחנים שלו לציין מועד מדויק בו יהיו התותחנים מוכנים לפעולה; יתכן שבשלב זה לא יהיה עדיין באפשרותו של הלז לעשות כן. למשל, אם אחדים מתותחניו יצטרכו עוד להתפרש בכדי לקחת חלק בתכנית האש, לא יוכל קצין התותחנים לדעת במדויק כמה זמן ידרש לכך. אולם יהיה לו מושג כללי על הזמן הדרוש; ומוכן יהיה לציין את המועד המאוחר ביותר שבו התותחנים עשויים יהיו להיות מוכנים. כאשר יחשבו שיש צורך בכך, הרי דבר טוב הוא לקבוע אף את המועד האחרון להכנסת שינויים כלשהם בטרם שעת ה"ש".

תיאום זמנים

תכנית-אש חפוזות רבות נורות לפי העקרון: „אתחיל להתקדם משתהיה אתה מוכן“. ברם, אפילו אם התכנית מופעלת באורח כזה, יקבע קצין-התותחנים שעת ה"ש" לתותחניו, בכדי שמוצבי-הפיקוד יוכלו להמשיך בביצוע תכנית-האש אפילו יחדלו כליל אמצעי הקשר לפעול. המועד שיקבע על ידי לשעת ה"ש" יהיה שתיים — שלוש דקות אחרי אותו מועד עליו הוסכם בינו לבין מפקד היחידה המסתייעת, כי אז יהיו מוכנים שניהם.

תיאום-הזמנים שבתוך רגימנט-שדה ארטילרי מעודכן משך כל הזמן, ומועבר תמיד מהתותחנים למוצבי-התצפית. מקורו של תיאום-זמנים זה בדרג הדיכויזיוני או למעלה ממנו; הוא יתואם תמיד עם קצבי-הזמנים המקוים ע"י היחידה הנתמכת שבאותו דרג. מה שנותר עוד לקצין-התותחנים ומפקד היחידה הנתמכת לעשות הוא לודא, שאמנם שעוניהם מתואמים. פרט למקרים מיוחדים ולרגל סיבות מיוחדות, אין לבקש מקצין-התותחנים כי יכון הוא מחדש את שעונו.

תכנית-אש חפוזות הן, במקרה הטוב ביותר, בגדר פשרה בין מה שרצוי — ובין מה שהנו אפשרי במסגרת הזמן הנתון לרשותך.

גורם הזמן הוא החיוני ביותר. על שני ה„שותפים“ לבלוש כל הזמן אחר אפשרויות לקימוץ מספר דקות פה ושם. דקות אלו אפשר ותצטרפנה עד כדי מחצית השעה או אף יותר ותשפיענה על סיכויי ההצלחה של המבצע כולו.

מקורות ומחברים

(הערות והארות לקורא)

המשך

מסע המלחמה במדבר סיני. לפי „החייל השביצרי“.

היה מי שאמר: „מספר הקרבות שנערכו אי פעם במקום מסוים — כמספר המספרים שתיארו אותו קרב“. ואין „מלחמת ששת הימים“ (אחד השמות השונים, המרובים-עד-מאוד) של צה"ל בסיני יוצאת מגדר כלל זה. מתאר-מתאר — ותמונותיו, מושגיו והערכותיו. כמובן שאין ה„צקלון“ מביא תיאורים אלה מהמקורות הזרים השונים (כפי שכבר הביא — וכפי שעוד יביא) על מנת שאנשי צה"ל ילמדו מהם מה בדיוק נתרשש באותו מסע מלחמה קצר אך רב לקח, וכיצד בדיוק נתחוללו הדברים. אך יש תמיד מן המאלף בהתבוננות המבליטה לך עד כמה מרחק כל-שהוא (ולא רק בריחוק גיאוגרפי המדובר) משנה את ההתרשמות מן התמונה — ואף את עצם מושגי-היסוד על עובדות היסוד אשר בה. התיאורים הניתנים הפעם — נקל לראות כי יש בהם שני חלקים שונים: הסקירה הסכימטית הקצרה, הבאה ראשונה, והנסיון לתיאור קצת יותר מפורט ו„חי“, שנים אלה עצמם — לא פעם מתגלים כסותרים זה את זה בנקודות שונות, והמאחד שבהם העובדה כי ניתנו, במשולב, ב„החייל השביצרי“.

(„Der Schweizer Soldat“)

צאו נא לשיטוט סקטי

רביסמל פורסט ק. קלינגמן

בהיותנו שקועים ראשונו-ורובנו בעזרי-אימון ואבזרי-אימון טכניים מורכבים, בנוסחאות ומעשית-חבולות, שמא נמצאנו מזניחים אותו אמצעי ישן ופשוט, אך ששטף הזמן לא גרע מתכליתיותו: — הלא הוא השיטוט הסקטי?

כאשר שאלתי זה-לא-כבר מספר קצינים זוטרים ומש"קים מתי יצאו לאחרונה לשיטוט טקטי, לא היה זה אלא קומץ מהם אשר לפחות ידע לבטח על מה אני דובר. אף לא אחד מהם יכול היה לזכור השתתפות בשיטוט כזה מאז ימיו בבי"ס צבאי. והרי אין דרך קלה מזו ללמד טקטיקה, הערכת קרקע והנהגת גייסות — בכל הרמות, למן הכיתה ועד הדיביוזה. ואין לך תרגיל מחשבתי מדרבן יותר ממנו בשביל להכין מנהיגי גייסות לשדה הקרב. עזרי-האימון היחידים הנדרשים הם קרקע — כל קרקע שהיא — ודמיון.

בעוד שאפשר לו לשיטוט הסקטי להיות ענין שתוכנן מדוקדק, עם מצבים שבוימו מראש, תשדורות, ופעולת-דמה של האויב שכוננה מראש להתרחש לפי סדר-זמנים בנקודות שנבחרו לכך — הרי הוא, עם זאת, אחד מאותם אורחי-הדרכה צבאית, המעטים מאוד, שניתן לבצעם ביצוע-תכליתי ללא הכנה מוקדמת. מדריך בעל יכולת ודמיון יכול להתחיל בשיטוט-סקטי על חודו-של-רגע — ובכל מקום שהוא. כל מה שנדרש לו לעשות הוא לסקור במבטו את הקרקע, לחזות בדמיונו מצב טקטי, להכריזו לכיתה ולשאל: „ובכן, מה היית אתה עושה אילו...?”

מיד נאלץ כל אחד שבקבוצה לחשוב — לא כשהוא מיושב אלא בהיותו ניצב על רגליו: לחקור את הקרקע עצמה, לערוך הערכת-מצב חפוזה, להגיע לידי החלטה, ולתאר את הפעולות בהן ינקוט ואת הפקודות אותן יתן. איזו תחבולת-אימון יקרת-מחיר השיגה אי-פעם יותר מזאת תוך 10 הדקות הראשונות של השעור? כמה הצגות מטופחות ומדוקדקות מעל גבי במה ומעל בד הקולנוע השיגו משך שעה אפילו פחות מזה בהרבה?

המאמץ השכלי הנגרם ע"י אורח-עשייה זה המאולתר „בו-במקום”, דומה במידה רבה לזה הנדרש ממפקדי גייסות בקרב. בקרב, ברוב במקרים, מתקבלות החלטות טקטיות על-קוצו-של-רגע, ועל קרקע הדומה רק במעט לשטחי התמרון המוכרים. כפי שציין פעם גנרל-לויטננט רוברט נ. יאנג: „אין בנמצא דבר שניתן

לכנותו, קרקע אידיאלית לעריכת אימון טקטי. בקרב לוחם הנך באויבך במקום בו תמצאנו!”

בהיותו בטאגו שבקוריאה — בשנת 1948 — ניהל מפקד פלוגה אחד שיטוט טקטי אשר החל בחדרי-המגורים של כיתותיו! תוך שתי דקות נמצא הקסרקטין תחת התקפה מבויתת של אנשי גריליה. המצב-הפחות אשר עיבד הנית, מעשה-נבואה ממש! כי הצפון-קוריאניים פלשו זה-עתה לדרום קוריאה!

הפרק הראשון של השיטוט הוקדש לארגון הגנה חפוזה על הבנין והשטח הסמוך. אחרי כן יצאה הקבוצה החוצה — ושם נתקלה בבעיות הטקטיות — ופתרה אותן — של פלוגת משמר-קדמי בתנועתו ה„משוערת” של הגדוד מטאגו אל טייגון — מרחק של כ-130 ק"מ.

לאחר חודשים לא עבר השיטוט הסקטי בשעורים חצי-שבועיים — אלא כשמונה הקילומטרים הראשונים באותו מסע מדומה; אך מדשדשי-רגלים אלה החד-כימו עתה רבות באשר ל„נוהג-קרב. בהמשכיות הגיונית התקדמו הם מנושא של „כיתת-רובאית בהתקפה” אל „התארגנות פלוגת-רובאית על היעד”, כשאת העקרונות הטקטיים הכרוכים-בכך מישמים הם אל פני-הקרקע שהשתנו-והלכו: — למן האזור העירוני של טאגו ועד לשדות אורז טובעניים וגבעות מבוותרות.

מדי יום, בהיותם בדרכם אל המקום בו נפסק השעור הקודם, נעצר לעתים המדריך וסקר בעיות בהן נתקלה הקבוצה, ואותן פתרה, לאורך דרכה. לאחר כל משך-אימונים בן שלוש שעות, היה מציג תמיד לפני כיתתו „מצב-מסיים” עליו יוכלו להרהר ול„דגור” עד למחרת.

בעוד שנסיונות קודמים של אותו מדריך ללמד טקטיקה בעזרת מפות, שול-חנות-חול ולוח-גיר בתוך חדר-לימודים לא עוררו אלא ענין שטחי בלבד, הרי השיטוטים הסקטיים גררו אחריהם תגובה ערה ביותר. דפיהם של תקנונים שהיו פעם מאובקים מבלי שיד אדם תגע בהם — הפכו לקמוטים ומדולדלים מרוב קריאה — בשעות שלאחר תפקיד — ע"י לויטננטים וסמלים שהיו צריכים לישב את נקודות המחלוקת שביניהם או להוכיח את דיוק טענותיהם. בימי סוף-השבוע היה אפשר לראות את חברי הקבוצה פוסעים לאורך נתיב-השיטוט המיועד לשבוע הבא כשהם בוחנים את הקרקע במבטים רביי-מחשבה.

סמל-מחלקה אחד השמיע עדות מאירת-עינים: „מעולם לא הייתי נוהג לחשוב הרבה על טקטיקה אלא כאשר נמצאה היחידה באימונים ממש בשדה או בתמרונים. עתה, כל פעם כאשר אני יוצא מהקסרקטין אני מוצא עצמי מתבונן בפני-הקרקע עליה אני נמצא וחושב עליהם במושגים של קרב. אין כל גבעה או כפר, למרחק של קילומטר-רים על גבי קילומטרים מסביב, שאותו לא התקפתי, או שעליו לא הגנתי — במחשבתי — תריסר פעמים.”

אותם אנשים להם ניתנה הזכות לשרת בשנת 1941 (ברגימנט הרגלים ה-15)

תחת פיקודו של קולונל תומס ה. מונרו, לא ידעו מעולם מתי, או היכן, יהפוך „דוד תום“ שיחה שבאקראי לשיטוט-טקטי. כאמצעי של הגנה-עצמית פיתחו הם עד-מהרה את ההרגל — שתואר ע"י אותו סמל-מחלקה — לסקור בעיניהם את הקרקע לאור האפשרויות הטקטיות הצפונות בה. „תרגיל-ראש“ אלה הוכיחו עצמם אחרי כן בקרב כחשובים לאין-ערור; ורבים מהם אומרים עוד כיום כי עדיין לא איבדו את ההרגל זה.

היקפו של האימון שניתן להקנותו, ושטחו של הקרקע אותו ניתן „לכסות“ ע"י שיטוט טקטי — אינם מוגבלים בשום-אופן ע"י קצב צעידת המשתתפים, שים גלגלים תחתם — והשיטוט הטקטי הופך לנסיעה-טקטית: והרי זו דרך תכליתית להדרכה, לסקירת סיכום או לעריכת בחינה בטקטיקה של כל החילות.

ליחידות עתודת-הצבא ויחידות המשמר-הלאומי מהוה השיטוט הטקטי, או הנסיעה-הטקטית, של סופי-שבוע דרך תכליתית להתגבר על הקשיים הנובעים מההגבלות המצויות אצלם לגבי הזמן הפנוי, הקרקע שלרשותם והסידורים המצויים ליצור אימון טקטי-מציאותי. אורח-אימון זה יהיה מועיל במיוחד, במחנות קיץ, כשביל יחידות בעלות אחוז גבוה של קצינים ומש"קים. (כולנו ראינו חיילים היושבים במחנות הקיץ, על מדרוני גבעות וחוזים בהצגות טקטיות בזעיר-אנפין המוגשות ע"י מדריכים שהשתמשו בכל אותם אמצעים מלאכותיים אשר בהם נוקטים גם באימונים בתוך מעון היחידה, בעוד שמהטוב שבעזרי-אימון — הקרקע-ממש שעל כל סביבותם — התעלמו לחלוטין).

לאותם קצינים מרובים של חילות-לוחמים המבלים חלק כה גדול משירותם בתפקידי מטה וסיוע, השיטוט הטקטי הוא אמצעי העומד תמיד לרשות המפקדים לצורך מתן אימון מרענן ומדרבן. שיטוט, או נסיעה טקטיים שתוכננו בקפידה, לתועלתם של „קומנדו-פרקר 51“, נאמר, פעם לחודש, יעזרו ודאי למנוע התאבנות מוחין.

בכונו דבריו על הקצב המואץ של תמורות במבנה-יחידות, בציוד ובדוק-טרינה-טקטית, שהפך הכרחי בשל הופעת הנשק הגרעיני, הזהיר לא מזמן גנרל וילארד ג. ואימן, מפקד „כוחות הצבא שבתוך ארה"ב" ואמר: „בטרם יוכל אדם לפעול באורח-חדש, עליו לחשוב באורח חדש!“ יש ביכולתו של המפקד להשתמש בשיטוט הטקטי כבהזדמנות להוציא פקודה-הזמנה לחשוב. אין כל צורך להמתין עד שהיחידות והמכשירים הנמצאים עתה בשלב של פיתוח — יתממשו. הכנה-מחדשבתית להפעלתם בקרב יכולה להתחיל בכל יחידה כבר עתה. כל הדרוש הוא — שיטוט טקטי.

מסע המלחמה במדבר סיני

מעבר לכל שיקולים פוליטיים ולקביעת-עמדות לגבי ה„גחלים“ הלוחשות עדיין במזרח התיכון, ראוי מסע המלחמה של צבא ישראל במדבר סיני להצגה והערכה צבאיות מיוחדות; שכן מכירים הכל במעשה-הרב אשר בוצע ע"י צבאה של מדינה צעירה זו בהנהגת גנרל דיין. יש כיום ביכולתנו לפרוש בפני קוראינו תיאור תמציתי של מסע-ההתקדמות הישראלי, המהווה דוגמת-מופת לתכנון צבאי היודעת-כלית. יש להצטער על כך שבגלל יחס הבלתי מובן של ארגון האו"ם ושל אמריקה נגזלים מישראל פירותיו של מסע-מלחמה אשר הוחל בו מתוך הכרח-התגוננות, באם לא רצתה המדינה הצעירה ליפול קרבן לאיזמיו של הרודן השאפתן וחסר האחריות שעל גדות היאור — איזמים אשר נתלוו על ידי פעולות חבלה בתוך ישראל עצמה. אם גם לא נרצה להסכים לצעדה זה של ישראל בדרך של התגוננות ותקפנית, הרי חייבים אנו, כאזרחי הברית השביצרית, למצוא בקרבנו הבנה בשבילו.

מצבה מוצא

1. הקרקע

א. הגבול הדרום-מערבי של ישראל הצופה פני חצי האי סיני משתרע מהים התיכון עד למפרץ עקבה ואורכו כ-200 ק"מ. בצפון מתמשכת לאורך חוף הים „רצועת עזה“, כ-40 ק"מ אורכה ו-10 ק"מ רוחבה. מגזרת-גבול זו המרחק עד לתעלת סואץ הוא כ-200 — 250 ק"מ.

ב. בקצה הצפון מורכב הנוף מדיונות חול; ודרומית מהן — משתרעת רמה הררית, המנמיכה-ההולכת ממזרח למערב והיא חצויה ע"י בקעות חוליות. בקצה הדרום נמצא אזור הררי נוסף, בעל מבנה המונע תצפית שקשה לסקרו אשר הנו קשה-מעבר. לאורך תעלת סואץ משתרע מישור נמוך מאוד, כ-40 ק"מ רוחבו.

ג. דרכי תחבורה:

1. לאורך חוף הים מוליך קו מסילת ברזל מאל-קנטרה אל עזה; ובמקביל לו — כביש טוב.
2. כביש טוב מוליך מאיסמעיליה אל אבו-עגילה — עוג'ה (היא ניצנה); הוא מתחבר ע"י שלושה עם הכביש הראשון באל-עריש.
3. שביל-מדבר מוליך מסואץ אל עוג'ה, וממנו מסתעף אחר ממיתלה אל אילת.
- ד. מצויים רק שלושה מקומות של מקורות-מים בעלי ערך: אל-עריש, ביר-חסנה ואנ-נחל.

ה. אשר לאקלים (מזג אויר) : — בראשית נובמבר הריהו מתון ; היום נמשך 12 שעות. בעונה זו קורות תכופות סערות חול.

2. היריב המצרי

א. החשובות שבנקודות המשען שלו היו :

אל-עריש ובה : „פלגה טקטית“*, שהוגברה ע"י גדוד שריון ; גדוד אחד — בצומת הרכים של רפיח, וגדוד אחד — מחולק לאורך הכביש מרפיח לאל-עריש. — אבו-עגילה ; ובה „פלגה טקטית“ בת שני גדודים, המחופרים היטב לאורך הדרך, עד אל הגבול, והם הוגברו ע"י כ-20 טנקים.

גדוד אחד — בקוסיימה.

— מקוסיימה ועד אילת ; — יחידות חיל-הספר, לאורך השביל-המדברי הנמשך במקביל לגבול.

— שביל הדרום (מיתלה — אנ-נחל — הגבול) ; גדוד סדיר אחד לאורכו.

— בגזרת עזה ; — „הדיביזיה הארצישראלית ה-8“, המורכבת משתי בריגדות רגלים, עם ארטילריה מעטה וללא שריון.

ב. העתודות

1. בג'ב-ליבני : — בריגדת רגלים אחת ; רגימנט אחד של טנקים-בינוניים ;

גדוד ארטילריה אחד או שנים.

2. באזור התעלה : — שתי „פלגות טקטיות“ רגליות ; „פלגה טקטית“ משוריינת אחת (פרט ל„פלגה טקטית“ אחת של רגלים השתתפה העתודה במסע המלחמה בסיני).

ג. בסיסי האויר

בשדות התעופה של אזור התעלה — רוב-רובו של חיל האויר המצרי. סביב

קאהיר — רק יחידות חלשות, לשמירה על העיר.

בביר-גפגפה — שדה תעופה בתהליך הקמתו.

מסעה מלחמה

3. משימתו של צבא הגנה לישראל

למגר את הכוחות-הלוחמים ונקודות-המשען המצריות בסיני, וכן לפתוח בשביל אניות ישראליות את המעבר בתעלת סואץ ובמצרי ים סוף.

תכנית המערכה

לאיים, ע"י התקפה בדרום, על נקודות המשען העיקריות שבסיני — מתוך כונה למשוך אל תוך חצי האי את העתודות המצריות על מנת לכתרן אח"כ ולמגרן.

(* כנראה, שבלשון הנקוטה ע"י בעלי-הסקירה השביצרי — מעין צות-קרב חטיבתי.

עריכת הכוחות

הציר הצפוני : שתי „פלגות טקטיות“ של רגלים ; „פלגה טקטית“ אחת של שריון.

הציר המרכזי : שתי „פלגות טקטיות“ של רגלים ; 1½ „פלגה טקטית“ של שריון.

הציר הדרומי : „פלגה טקטית“ אחת, בעיקרה צנחנים ; גונדה אחת של טנקי A.M.X13.

עתודות

„פלגה טקטית“ אחת של רגלים צפונית לאילת (אשר לקחה חלק בשלב-

הרביעי של הקרבות) ; „פלגה טקטית“ אחת של רגלים ואחת של שריון — בבאר-

שבע.

4. ההתקפה

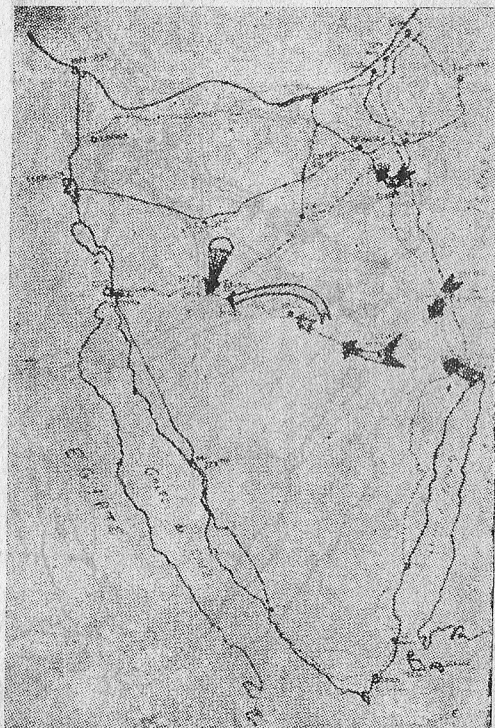
שלב ראשון : 29 באוקטובר, שעה 1645. — (הערה) : חיל-הספר לא התקדם

— גדוד מוגבר אחד מתקדם (במטוס) אל סביבת מיצר מיתלה.

— „הפלגה הטקטית“ שבדרום יוצאת לדרכה ב-1615, על מנת להגיע אל הגדוד הנ"ל.

לכידת א-תמד, ב-30 באוקטובר, שעה ארבע בבוקר (לאחר מסע 60 ק"מ

מן הגבול).

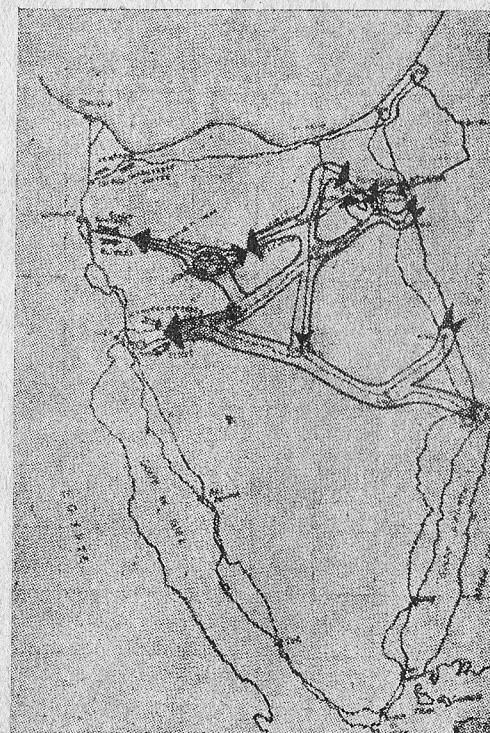

מפת שלב ראשון — כפי שפורסמה במקור

לכידת אנ-נחל, ב־31 באוקטובר שעה 1600 (לאחר מסע 60 ק"מ מאת-תמד).
 התאחדות עם הגדוד שהוטס, בשעה 2230 (לאחר מסע 50 ק"מ מאנ-נחל).
 כלולים בזה היו שני קרבות קשים למדי, באת-תמד ובאנ-נחל; במשך יום
 זה התערב ופעל חיל האויר המצרי.

השלב השני: 30 באוקטובר שעה ארבע בבוקר.

— „פלגה טקטית” אחת של רגלים, מכוחות חזית המרכז, תוקפת את קוסיימה.
 מדביקה אותה, ועוברת על פניה, „פלגה טקטית” של שריון, הפונה אל האזור
 שממערב לאבו-עגילה — בעוד שבאותו זמן עצמו מנסה „פלגה טקטית” של רגלים
 לפתוח את הדרך עוג'ה (ניצנה) — אבו-עגילה. הקרבות על דרך זו נמשכים עד
 ל־2 בנובמבר. אבו-עגילה עצמה נלכדה ב־1 בנובמבר ע"י „פלגה טקטית” משורינת,
 המשאירה שם קבוצת-כוחות לא גדולה וממשיכה את המבצע שלה כלפי מערב.

מפת השלב השני — כפי שפורסמה במקור

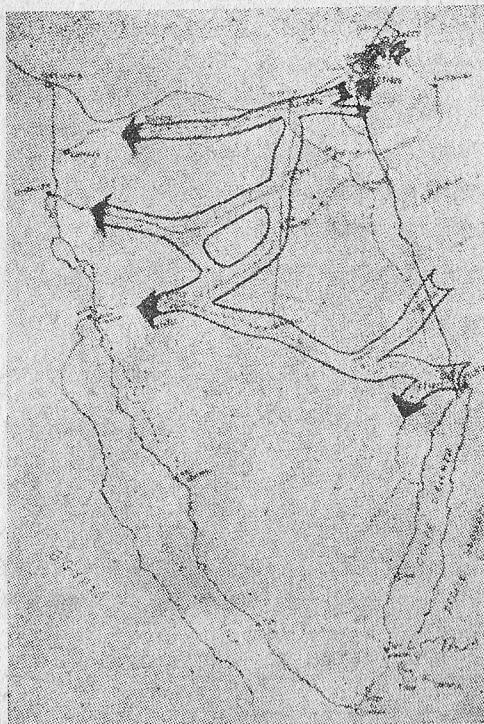
השלב השלישי: 1 בנובמבר.

— כיבוש רפיח.

— התקדמות לעבר אל-עריש.

— ב־2 בנובמבר — כיבוש העיר עזה; טיהודה של המובלעת ב־2 וב־3 בנובמבר.

— כיבוש אל-עריש, ב־2 בנובמבר, והתקדמותה של „פלגה טקטית” משורינת לעבר
 מערב; אשר הגיעה עד אל 25 ק"מ לפני קנטרה.

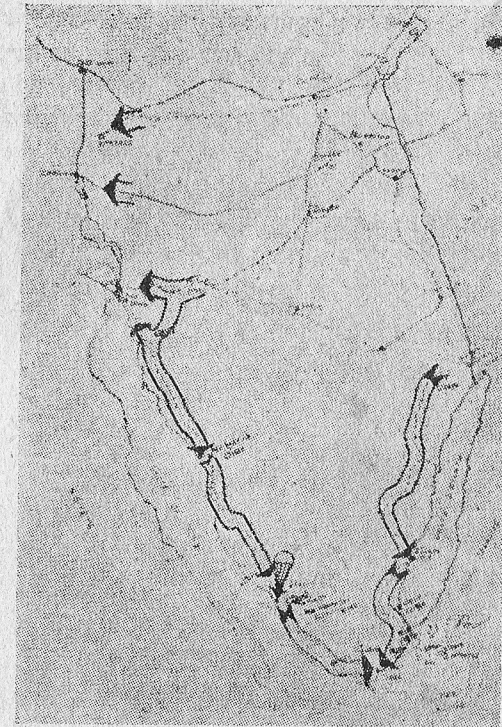

מפת השלב השלישי — כפי שפורסמה במקור

השלב הרביעי: 2 בנובמבר.

— „הפלגה הטקטית” ההונה צפונית לאילת פותחת בתאריך זה במסע התקדמות
 דרום-מערבה — וב־5 בנובמבר, סמוך לשעה 1100, תופסת הן את מיצר-הים, שהוגן
 ע"י שני גדודים מצריים והן את האיים טיראן וסנאפיר.

— שתי פלגות של צנחנים שהוסגו ממיצריה המיתלה מונחתות ב־2 בנובמבר בשדה התעופה של א־טור שבסביבתה נמצאים מפעלי נפט; בדרך האויר מקבלים הם תגבורת בעצמה של גדוד רגלים.

מפת השלב הרביעי — כפי שפורסמה במקור

פ. המאזן

אבידות ישראליות:

171 הרוגים, 450 פצועים, 11 טנקים־בינוניים, 20 חצאי־זחלים, 30 כלירכב;

בחיל האויר: „מיסטר” אחד, 7 „מוסטאנגים” (3 — חולצו).

אבידות מצריות:

650 הרוגים, 1500 פצועים, 6000 שבויים, 80 טנקים, 450 תותחים, 1200 כלי־

רכב, מחסני תחמושת וציוד; בחיל האויר: 7 „מיגים”, 3 „ואמפירים”, 1 „מטאור”.

6. מסקנות

— המצרים הופתעו ע״י מהירות ההתקפה ועומקה.

— בהיותם מכותרים, הם לחמו טוב. הם נסו כאשר נפתחה בפניהם ההודמנות לכך.

— סיוע של־מש ניתן ע״י חיל האויר, וביחוד בפעולה נגד־טנקית.

— כפי שחזו־מראש, היו תגובותיו של הפיקוד־העליון המצרי איטיות, דהיינו — רק לאחר כ־30 שעות.

— הצבא המצרי לא נותץ משום ש: —

1. בחזית המרכז חסרו טנקים.

2. לא בוצעו התקפות־אויר מפתיעות במשך הלילה.

— למכות־הנגד המצריות לא היתה השפעה ניכרת.

— הצבא המצרי לא נותץ, בעצם, משום שלא זו היתה מטרת המבצעים (שכן אף לא נוסה דבר בשביל לנתק לו את דרך הנסיגה).

— הפיקוד־העליון המצרי הוטעה ע״י ידיעות מסולפות מצד המפקדים הנמצאים בחזית.

הישראלים תופסים את ראס־אל־נקב וכונתילה ללא מאמץ רב צנחנים הונחתו מערבית מאן־נחל

בזק מתוך שמים בהירים

המבצע הראשון נתרחש בערבו של ה־29 באוקטובר 1956. בדרומה של המחצית הצפונית של חצי האי סיני, על הקו אילת־סואץ. דרומה לקו זה אין אפשרות לשום מבצעים צבאיים רציניים, כי השטחים הנם הרריים מדי, פרט לחופו של מפרץ סואץ — אלא שלאזור־חוץ זה נודע תפקיד רק בזמן מאוחר יותר.

החייל הישראלי הראשון שרגלו דרכה בסיני נפל ממש מן השמים. הוא השתייך ליחידת צנחנים אשר הוטלה הרחק מאחורי החזית, ליד מיצר מיתלה שממערב לאן־נחל. מקצת מאוחר יותר חצו שתי שדרות ישראליות את הגבול ליד כונתילה וראס־אל־נקב, תפסו שני מוצבים אלה ללא קשיים גדולים־ביותר — והמשיכו במסע ההתקדמות שלהן, על מנת להתאחד עם היחידה שהוצנחה.

אלא שמעשה זה לא היה המהלומה העיקרית, כי הוא כוון אל הרחק־מדי מעיקר הכוחות המצריים. תכליתו לא היתה אלא להסיח את היריב ולבלבלו; כי שום מפקד אינו יכול לנהל קרב בשלות־נפש שעה שכוחות אויבים מתקרבים לאגפו, ומה גם בעורפו...

בדמיוני הערב זוו השדרות הממונעות וחצו את הגבול בין חבל אילת לבין סיני. המכשול הראשון על דרכן היתה תחנת המשטרה בראס־אל־נקב. אלא ששם לא הגיעו הדברים לידי קרב, חיל המצב המצרי פינה את השטח בשמעו את טרטור כלי־הרכב הישראליים המתקרבים. רק סמל אחד וארבעה חיילים ניסו לגלות התנגדות...

השדרה נסעה, מבלי להיעצר, הלאה על פני הדרך המוליכה אל כונת־ילה. מוצב זה כבר הותקף פעם, שנה קודם לכן, ע"י הישראליים. הפעם היה הקרב קצר והמוצב נהרס כליל. עם מעשה זה נתמוטטה ההתנגדות המצרית באותו אזור, והדרך אל הצנחנים שהוטלו מערבית לא־נחל היתה עתה חופשית.

באת־תמד ובא־נחל התבצרו המצרים בבנייני אבן מוצקים; אך מספר יריות־תותח של הטנקים מיגרו אותם...

בבוקר כבר התקרבה למדי השדרה־הממונעת אל יחידת הצנחנים. אותה יחידה, מטוסים מצריים הבחינו בה והתקיפוה באש מקלעים. המצרים שיגרו גם שדרת גייסות קרקע על מנת שתלחם ביחידת הצנחנים. אלא שזו פתחה באש ממ־גמות שהוצנחו איתה, ועלה בידה להשמיד חלק מהשדרה המצרית. השאר התחפרו בתוך הגבעות שממול לעמדות הישראליות. שתי התקפות־סער של מטוסים־ישראליים הקלו על המצב.

בשעה 1300 הגיעה השדרה הממונעת אל הצנחנים. הללו טיפסו על חצאי־הזחלים והתקדמו נגד העמדות המצריות האחרות אשר חסמו עוד את הדרך אל תוך מרכז חצי האי סיני.

בערב פונו הפצועים בדרך האויר. השדרה החלה שוב לנוע. שדרה מצרית הותקפה ע"י מטוסי קרב סילוניים של ישראל וסבלה אבידות כבדות. המצרים ששרדו תפסו עמדות בגבעות שלשני צדי הדרך שעל פניה התקדמה השדרה הישראליית לעבר סואץ. רכב־הקרב הקל נע עד אל סמוך לעמדות האויב וירה עליהן בתותחיו ומקלעיו. הטנקים הכבדים יותר התפרסו הצדה וטיהרו את העמדות. כלי רכב משורין מדגם רוסי, נושא כלי יריה כבדים ומקלעים, ניסה להפריע למהלך הפעולה, אולם הוצא עד מהרה מכלל שימוש. המצרים נסוגו לתוך מערות קטנות וחיל הרגלים הישראלי נאלץ עתה לפתוח בהתקפה בשביל לגרשם מאלה, אלא מש־כותרו, נלחמו המצרים נואשות. ארבעה "מטאורים" מצריים הגיחו פתאום, גרמו לישראלים מספר אבידות, אך לא יכלו לעצור בעד המשך התקדמותם. שרידי המצרים יצאו מתוך המערות, הניפו מטפות לבנות ונכנעו.

עתה היתה הדרך אל סואץ חופשית. יחידה ישראלית תפסה עמדה המרוחקת רק קילומטרים אחדים מפורט־תופיק, צפונית לנמל זה.

השלב השני הפריצה כלפי קוסיימה

ה מ ב ק ע

מצויה היתה תקוה כי התקדמותו המהירה של הצבא הישראלי בדרום חצי האי סיני — אשר כתוצאה ממנה איימה על כללו של הצבא המצרי שבצפון־מזרח סיני סכנת כיתור — תניע את עבד־אל־נאצר להפעיל נגד איום זה מן הדרום את מלוא גייסותיו שבצפון; שהרי מטרת המלחמה היתה: להוציא מכלל פעולה גייסות וציוד מצריים. קיוו, על כן, כי הצבא המצרי יפנה כלפי דרום ועקב כך יחלשו הכוחות המצריים שמול ניצנה, מקום בו נועדה להתבצע המהלומה־העיקרית הישראלית.

אולם עבד־אל־נאצר לא עשה שום דבר בדומה לזה. הוא תפס ודאי כי ההתקד־מות כלפי א־נחל לא היתה את המבקע־הראשי וכי מוטב היה להמתין להתקפה העיקרית.

אולם גם בגזרות החזית האחרות לא התכוננו המצרים. את כוחותיהם אשר היו פזורים סביב אבו־עגילה בעמדות לא גדולות, לא ריכזו, ולא היוו מערך גדול ומבוצר־היטב.

באותו יום הציגו צרפת ואנגליה אולטימטום בפני מצרים וישראל, אשר דרש את נסיגת הגייסות למרחק של 15 ק"מ משני עברי התעלה: של המצרים — לעבר מערב, ושל הישראליים — לעבר מזרח.

קוסיימה, המוקפת שלושה מחנות צבאיים גדולים, היתה את עמדת המפתח לחצי האי סיני. שער־הבקעה זה נפתח מאליו; המצרים נסו ואתם גם תושבי המקום.

השלב השלישי

עתה נמשך הלאה מסע ההתקדמות לעבר הדרום. מוצבי הגבול שממול לניצנה נתקפים ונכבשים. הכוחות־הלוחמים שבחזית המרכז מבקיעים בכיוון כביש איסמר עיליה, אולם משאירים מאחוריהם קני־התנגדות אויבים הגדושים תותחים, שריונים, אספקה וגדודים מצריים.

שריון נגד שריון

יחידות השריון אשר הבקיעו את קו־ההגנה יכולים עתה להמשיך ללא הפרעה במסע ההתקדמות שלהם ולשבש את קו־התחבורה העורפיים של האויב. נגד איום זה מצוי רק אמצעי אחד: — התקפת נגד בשריונים.

ליד קוסיימה פרצו השריונים הישראליים את קו ההגנה המצרי הארוך והצר. השדרה הישראלית עקפה את העמדות החזקות של מערך אבו־עגילה, אשר חסמו את הכביש, עלתה מאחוריהן בחזרה על כביש אבו־עגילה איסמעיליה — והבקיעה הלאה לעבר התעלה.

שני מרכזי-ההתנגדות הגדולים שבאזור אבו-עגילה נכבשו. עתה נמשך מסע-ההתקדמות הישראלי בכל שלוש הגזרות. באט-טור, לחוף מפרץ סואץ, מצניחים יחידה לוחמת בעוד שיחידה אחרת מתקדמת בדרום לאורך חוף המערב של מפרץ אילת, על מנת להתאחד עם הנ"ל ליד שרם אש-שיך.

ביעור קני ההתנגדות

זמן קצר לאחר תפיסת עזה נפלו, כאמור, גם שתי עמדות-הקיפוד שבאזור אבו-עגילה.

מצבן היה מיואש: הן לא קיבלו שום סיוע מן האויר; הישראלים כבר הניחו מאחוריהן במרחק של למעלה מ-100 ק"מ; ומצב אספקת המים הלך והפך "עדין" יותר ויותר.

העמדה הצפונית הותקנה בגבעה לא-גבוהה שטוחה החולשת על הכביש. היא הותקנה כבר זמן רב לפני כן, על מנת לבלום כל מבצע ישראלי אפשרי על פני הכביש הראשי כלפי איסמעיליה. העמדה השתרעה על פני קילומטרים אחדים והיתה תפוסה חיל-רגלים בעצמת בריגדה עם סיוע ארטילרי.

הכוחות שבעמדה הדרומית נתהוו מיחידות אשר הסתלקו מסביבות אבו-עגילה ונתכנסו כאן מחדש. העמדה נמצאה על ג'בל-דפנה, וסברו כי בתפיסתה כרוכה נקודת מפנה במסע סיני זה.

מפקד העמדה בק-באשי (קולונל-לויטננט) חתם על כתב הכניעה. מתוך שתי עמדות-קיפוד אלו ניסו חיילים וקצינים מצריים להמלט בקבוצות קטנות מאוד על מנת להגיע לתעלה אולם רבים מהם, אשר מחמת צמאון לא שלטו עוד בעצמם, חיפשו אחר החיילים הישראלים הקרובים ביותר אליהם יכלו להגיע, על מנת להכנע.

להשתלטות על שתי עמדות-קיפוד אלו נודעה חשיבות רבה. היא פתחה סופית את הדרך אל איסמעיליה; והיה בה צורך דחוף בשביל להבטיח את האספקה אל הגייסות הישראליים אשר התקדמו כבר עד אל סמוך לאיסמעיליה. נודע לכיבוש זה ערך רב ביותר באשר לסילוקן של כמויות הצידוד הצבאי הניכרות אשר הושארו ע"י המצרים הנסים.

מבצעים צבאיים חשובים נוספים נתרחשו דרומית יותר. בעוד ששלוש השדרות הראשיות התקדמו בחזית רחבה כלפי התעלה, פנתה שדרה רביעית אל כיוון-התקפה חדש — אשר נועד לפתוח את הגישה הימית אל מפרץ אילת (הוא מפרץ עקבה). דבר זה הושג ע"י תפיסת האיים טיראן וסנאפיר, וכן שרם אש-שיך שבחוף-הדרום של חצי סיני.

באותו רגע החליט עבד-אל-נאצר לשלח את שריוניו מאזור התעלה מזרחה ולהטילם כלפי השריונים הישראליים המתקדמים. בדרכם הותקפו נמרצות ע"י מטוסים ישראליים. בסביבת הכביש הראשי ליד ביר-גפגפה התפתח קרב גדול בין שריוני שני הצדדים בו זכו הישראליים בנצחון מזהיר.

השלב הרביעי

באותו זמן עצמו, שעה שהכוחות-הלוחמים שבמרכז ובדרום רדפו אחרי האויב הנסוג בכיוון איסמעיליה וסואץ, נפתחה ההתקפה על רפיח ואל-עריש — אשר סיומה המוצלח אפשר לנתק את רצועת עזה ממצרים ולהשתמש מעתה בדרך-ההתקפה נוספת כלפי התעלה: — כביש החוף שלאורך מסילת הברזל עזה-קנטרה, המהווה קטע מקו חיפה-קאהיר.

ניתוק רצועת עזה

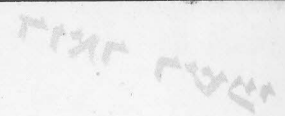
כיבושה של רפיח ניתק את עזה ממצרים. נקל היה למצרים להבין כי רק דרך-נסיגה יחידה ישנה בשבילם: כביש החוף שלאורך מסילת הברזל אל קנטרה. הישראלים הקדימום בתפיסת אל-עריש, ועל כן היתה עוד בידי המצרים שחנו ברפיח האפשרות לנוס.

רפיח היתה מאובטחת היטב ע"י ביצורים חזקים בהם השתמשו אף בבטון מזוין, ומגיניה לא הופתעו. כאן הגיע תורו של איש-הרגלים הפשוט למלא תפקידו. היה צורך לתקוף ולכבוש כל עמדה תוך סיוע טקטי של השריונים.

לאחר שעות קרב אחדות לא היתה עוד רפיח נקודת-משען שבגבול כי אם נמצאה כבר מאחורי השריונים הישראליים אשר התקדמו הלאה, לכיוון אל-עריש — הלוא היא העיר החשובה שבסיני; ושני שלישי אוכלוסית חצי האי מרוכזים בה. מעבר דרום נעה שדרה ישראלית אחרת כלפי אל-עריש, המקום בו חשבו שיתרחש הקרב החשוב ביותר. הכוחות הלוחמים המצריים נתחפרו בשתי עמדות חזקות מאוד, תוך הסתייעות בשריונים, בתותחים נגד-טנקיים, במכשולי תיל ובמוקשים. אך בש"ל להתגבר עליהם לא היה צורך בקרב קשה. שתי העמדות נכנעו מהר בזה אחר זה. מאוחר יותר סיפרו השבויים כי — לדבריהם — לא גילו אלא התנגדות סמלית בכדי שאיש לא יוכל לטעון כלפיהם כי נכנעו מבלי לירות ירייה.

השלב החמישי

בצפון, במרכז ובדרום רדפו עתה הישראליים אחרי המצרים שארגונם התפורר. בצפון תוקפים הם את עזה אשר מפקדה נכנע רשמית. עם זאת, הושלם כיבושה של רצועת החוף של עזה פרט לקני-ההתנגדות אחדים.

DER FELDZUG IN DER WÜSTE SINAI

תמונות מסע המלחמה במדבר סיני כפי שנתפרסמו בכתב-העת השוויצרי "Der Schweizer Soldat"

דואר רשמי

צמח חיים

168281/P

שד"י ירושלים 103

יפו

בהוצאת "מערכות" - הופיע הספר

שליחות עלומה

פרקי מבצעים מיוחדים במערכות ה"הגנה"

מאת

מאיר מרדור (מוניה)

דעת העתונות על הספר:

למרחב:

אלו הן פרשיות חשובות לתולדות הארץ בשנים האחרונות — הכתובות בבהירות, בפשטות ו"מותחות" כסיפורי-בלשים.

... קורות טביעתה של "פאטריה" רואות בזה אור בפעם הראשונה ובכך נשפך אור על פרק זה, נורא ההוד במלחמת העליה.

דבר השבוע:

הספר "שליחות עלומה" נימנה על אותם ספרים נדירים שאתה נוטל לידך לדפדוף קל, כביכול, ושוב אינך מניח אותם אלא מקץ שעות קריאה רבות. זהו ספר מאלף ומחנך, המרים מעט את הלוט מעל פרשיות עלומות שקבעו במידה רבה את גורלה של מדינתנו.

חרות:

יש בספרו של מאיר מרדור משהו שונה מספריהם של חברי ה"הגנה" שהופיעו עד כה... פרשיות מענינות רבות מתגלות בספר מרתק זה...

ידיעות אחרונות:

בפעם הראשונה מתרומם צעיף המסתורין מעל הפר"ם... הפעולות המתוארות בספר הן כה רביגוניות, והמעללים כה פנטסטיים, שללא ספק — זהו אחד הספרים המענינים מכל הספרות הענפה שהופיעה אצלנו בסדרה "עתה מותר לגלות".

המהדורה הראשונה אולה.

מהדורה ב' תופיע ב'1 ביוני.